

джишките села (Драгор, Юнаците, Карабунар и други) участват на страната на въстаническите войски, обявили се против деветоюнските превратаджии. Такъв например е случаят с Али Дураков и Муто Асанов Пехливански, убити по най-зверски начин на "Лачова чешма" при баира на Карабунарското землище.⁷⁰

Сега, в условията на всестранныя криза на българското общество, някои политически кръгове и лица изведоха на преден план тоталното отрицание на всичко станало между 9 септември 1944 г. и 10 ноември 1989 г. В действителност обаче, именно на и след Девети септември у нас се създаде за първи път обществена (държавна и недържавна) действителност, в системата на която започна коренна промяна в отношението към циганите - и то не само от отделни политически лица и кръгове, а от държавата и обществото като цяло.

Именно през така леко отричаните и хулени 45 години нашите роми скъсаха тотално с чергарския начин на живот и възприеха изцяло уседналия начин на живот. Именно през тези години българските роми започнаха да добиват знания и умения, които им проправиха път до редица непознати по-рано в тяхната битийност професии, занаяти и служби. Именно през тях ромските деца получиха свободен и сигурен достъп до всички видове и степени училища в страната. Пак през тях за първи път в историята си ромите у нас получиха възможност да се радват на безплатна медицинска помощ и болнично лечение, при отсъствието на които техните домове бяха посещавани системно и масово от болести и смърт. И т. н., и т. н.

Всичко това, наистина, е нещо изключително, с което малко страни в Европа и света могат да се гордеят. За съжаление обаче, то не изпълва цялата картина на положението на ромите у нас след 9 септември 1944 г. Държавата и обществото не направиха всичко възможно за ромите, в резултат на което сред тях не бяха преодолени редица проблеми и дилеми от субстанционален характер: трудово-професионални, културно-образователни и други. И след Девети септември животът на ромите остана белязан с немалко тъмни краски, определения и характеристики, особено що се

⁷⁰ Срв. Д. Генов, Т. Тайров, В. Маринов. Цит. съч., с. 21-24.